Periminen

Finlande

1 Miten kuolemanvaraismääräys (testamentti, yhteinen testamentti, perintösopimus) laaditaan?

Perintöasioista säädetään perintökaaressa (40/1965). Jäämistöstä voidaan kuolemanvaraisesti määrätä vain testamentilla. Testamentti on tehtävä kirjallisesti kahden todistajan ollessa yhtä aikaa läsnä. Testamentin tekijän on testamentin tekotilaisuudessa allekirjoitettava testamentti tai tunnustettava siihen aiemmin merkitsemänsä allekirjoitus. Todistajien on todistettava testamentti nimikirjoituksillaan, kun testamentintekijä on allekirjoittanut testamentin tai tunnustanut siinä olevan allekirjoituksensa. Myös suullinen testamentti on tietyissä poikkeuksellisissa tilanteissa pätevä.

Myös keskinäisen testamentin laatiminen on mahdollista. Keskinäinen testamentti on useimmiten aviopuolisoiden toistensa hyväksi laatima omistusoikeustestamentti. Keskinäistä testamenttia koskevat samat muotovaatimukset kuin muitakin testamentteja. Puolisoiden keskinäistä testamenttia koskevat säännökset soveltuvat myös rekisteröidyn parisuhteen osapuolten tekemään keskinäiseen testamenttiin.

2 Miten kuolemanvaraismääräys rekisteröidään?

Suomessa ei ole viranomaisten ylläpitämää testamenttirekisteriä.

3 Sovelletaanko kuolemanvaraismääräysten sisältöön rajoituksia (esimerkiksi lakiosa)?

Testamenttausvapautta on rajoitettu rintaperillisten ja lesken hyväksi. Rintaperillisellä ja adoptiolapsella sekä tämän jälkeläisellä on lakiosa perittävän jälkeen. Lakiosa on puolet mainitulle perilliselle lakimääräisen perimisjärjestyksen mukaan tulevan perintöosan arvosta.

Myös leski nauttii suojaa ensiksi kuolleen puolison tekemää testamenttia vastaan. Eloonjäänyt puoliso saa pitää kuolleen puolison jäämistön jakamattomana hallinnassaan, jollei rintaperillisen jakovaatimuksesta tai perittävän tekemästä testamentista muuta johdu. Eloonjäänyt puoliso saa kuitenkin aina pitää jakamattomana hallinnassaan puolisoiden yhteisenä kotina käytetyn asunnon sekä tavanmukaisen asuntoirtaimiston, jollei kodiksi sopivaa asuntoa sisälly lesken varallisuuteen.

4 Jos kuolemanvaraismääräystä ei ole laadittu, kuka perii ja kuinka paljon?

Ensisijaisia perinnönsaajia ovat rintaperilliset, joista kukin saa yhtä suuren osan perinnöstä. Jos lapsi on kuollut, tulevat lapsen jälkeläiset hänen sijaansa, ja kukin haara saa yhtä suuren osan.

Jos perittävä oli naimisissa eikä häneltä jäänyt rintaperillistä, eloonjäänyt puoliso perii ensiksi kuolleen puolison. Rekisteröidyn parisuhteen osapuolilla on oikeus perintöön samoin ehdoin kuin aviopuolisoilla.

Jos perittävältä ei jäänyt rintaperillistä eikä hän kuollessaan ollut naimisissa, saavat hänen isänsä ja äitinsä kumpikin puolet perinnöstä. Jos perittävän isä tai äiti on kuollut, jakavat perittävän veljet ja sisaret hänen osansa. Kuolleen veljen tai sisaren sijaan tulevat hänen jälkeläisensä, ja joka haara saa yhtä suuren osan. Jollei veljiä tai sisaria tai heidän jälkeläisiään ole, mutta jompikumpi perittävän vanhemmista elää, saa tämä koko perinnön.

Jollei perittävältä ole jäänyt edellä mainittuja perillisiä, saavat perittävän isän ja äidin vanhemmat koko perinnön. Jos isänisä, isänäiti, äidinisä tai äidinäiti on kuollut, menee hänen lapsilleen se osa perinnöstä, mikä hänelle olisi tullut. Serkuilla ei ole perintöoikeutta.

5 Mikä on toimivaltainen viranomainen

5.1 perintöasioissa?

Perintöasioiden hoitoon liittyvät asiat on hajautettu eri viranomaisiin. Perukirja eli vainajan varoista ja veloista laadittava luettelo on toimitettava perittävän kotipaikan verotoimistoon kuukauden kuluessa perunkirjoituksesta. Lisäksi perukirjan osakasluettelon vahvistamista voi hakea Digi- ja väestötietovirastolta tai Ahvenanmaan maakunnassa Ahvenanmaan valtionvirastolta. Valtion jäämistösaantoa koskevien asioiden keskusviranomainen on valtiokonttori. Toimivaltainen tuomioistuin jäämistöä koskevassa asiassa on käräjäoikeus, jonka tuomiopiirissä vainaja asui.

5.2 vastaanottamaan perinnön vastaanottamista tai siitä luopumista koskevan ilmoituksen?

Perinnön vastaanottaminen voi tapahtua ottamalla omaisuus tosiasiallisesti vastaan. Perillinen voi tehdä myös erillisen vastaanottoilmoituksen. Jos jäämistö on ehditty jakaa, perinnön vastaanottamista koskeva ilmoitus tulee tehdä sille tai niille, jotka ovat ottaneet perinnön vastaan. Jos perintöä ei ole jaettu, ilmoitus tulee tehdä sille, joka hoitaa pesää. Tällainen ilmoitus voidaan esittää myös tuomioistuimelle.

Perinnöstä luopumista koskeva ilmoitus vapaamuotoinen, mutta se on tehtävä kirjallisesti. Luopumisilmoitus voidaan tehdä kuolinpesän osakkaalle tai osakkaille, pesänselvittäjälle, pesänjakajalle, testamentin toimeenpanijalle tai sijaantuloperilliselle. Jotta luopuminen olisi tehokas suhteessa perillisen ulosmittausvelkojiin, tulee perillisen joko antaa kirjallinen luopumisilmoitus tiedoksi kuolinpesälle tai jättää luopumisilmoitus Digi- ja väestötietovirastoon tai Ahvenanmaan maakunnassa Ahvenanmaan valtionvirastoon tallettamista varten (ulosottokaari 4:81).

5.3 vastaanottamaan testamenttisaannon vastaanottamista tai siitä luopumista koskevan ilmoituksen?

Testamentin vastaanottamista koskevan tahdon ilmaisemiselle ei ole säädetty määrämuotoa. Testamentin vastaanottamiseksi katsotaan varsinainen pesänhoitajalle tai pesänselvittäjälle tehty vastaanottoilmoitus samoin kuin jäämistöä koskeviin tosiasiallisiin toimenpiteisiin ryhtyminen. Testamentin tiedoksianto perillisille riittää osoittamaan sen, että testamentin saaja haluaa saattaa voimaan testamenttiin perustuvan oikeutensa.

Testamenttisaannosta luopumista koskeva ilmoitus on tehtävä kirjallisesti. Jotta luopuminen olisi tehokas suhteessa testamentinsaajan ulosmittausvelkojiin, tulee testamentinsaajan joko antaa kirjallinen luopumisilmoitus tiedoksi kuolinpesälle tai jättää luopumisilmoitus Digi- ja väestötietovirastoon tai Ahvenamaan maakunnassa Ahvenanmaan valtionvirastoon tallettamista varten (ulosottokaari 4:81).

5.4 vastaanottamaan lakiosan vastaanottamista tai siitä luopumista koskevan ilmoituksen?

Perillisen on tehtävä testamentin saajalle lakiosailmoitus haastemiehen välityksellä tai muutoin todistettavasti kuuden kuukauden kuluessa siitä, kun testamentti on annettu tiedoksi perilliselle. Lakiosaa koskeva vaatimus voidaan tehdä myös ilmoittamalla siitä edellä mainitun ajan kuluessa julkaistavassa virallisessa lehdessä, jos vaatimusta ei ole saatu ilmoitetuksi testamentin saajalle sen vuoksi, että hänen voidaan olettaa välttelevän vaatimuksen tiedoksiantoa tai hänen osoitteensa on tuntematon.

6 Esitelkää lyhyesti kansallisen lainsäädännön mukainen perintöasian ratkaisumenettely, mukaan lukien kuolinpesän purkaminen ja sen omaisuuden jakaminen (kertokaa myös, aloittaako tuomioistuin tai muu toimivaltainen viranomainen perintöasioita koskevan menettelyn omasta aloitteestaan).

Suomessa viranomainen ei aloita perintöasioita koskevia menettelyitä omasta aloitteestaan. Henkilön kuoleman jälkeen toimitetaan ensin perunkirjoitus, jossa laaditaan perukirja. Perukirja on asiakirja, jossa selvitetään kuolinpesän tila eli luetteloidaan vainajan omaisuus ja velat. Perukirjaan merkitään myös kuolinpesän osakkaat sekä lesken varat ja velat ja puolisoiden yhteiset varat ja velat. Perunkirjoitus on toimitettava kolmen kuukauden kuluessa kuolemantapauksesta. Verotoimisto voi erityisestä syystä pidentää määräaikaa.
Perunkirjoituksen toimitusvelvollisuus on sillä osakkaalla, jonka hoidettavana pesän omaisuus on, taikka mahdollisella pesänselvittäjällä tai testamentin toimeenpanijalla. Tämän on valittava kaksi uskottua miestä toimittamaan perunkirjoitus. Perukirjaan liitetään vainajan sukuselvitys. Suomessa väestökirjanpito on jaettu kirkollisen ja yleisen väestörekisterin pitäjän välillä, ja virkatodistukset tilataan joko Digi- ja väestötietovirastosta tai Ahvenanmaan maakunnassa Ahvenanmaan valtionvirastosta taikka niistä seurakunnista, joissa perittävä on ollut kirjoilla. Perukirja toimitetaan Verohallinnolle kuukauden kuluessa perunkirjoituksesta.
Testamentin tekijän kuoltua testamentin saajan on annettava testamentti tiedoksi perillisille haastemiehen välityksellä tai muutoin todistettavasti ja annettava heille oikeaksi todistettu jäljennös testamentista. Jos perillinen tahtoo moittia testamenttia, hänen on nostettava kanne kuuden kuukauden kuluessa saatuaan testamentista tiedon.
Perinnönjakoon voidaan ryhtyä vasta sitten, kun pesä on selvitetty. Pesänselvityksessä selvitetään jäämistön laajuus ja täytetään vainajan ja pesän velkojien sekä erityisjälkisäädöksen saajien oikeudet. Pesän selvittämistä varten osakkaat hallitsevat yhteisesti pesän omaisuutta, ellei erityistä kuolinpesän hallintoa ole järjestetty. Yhteishallinnon sijaan osakkaat voivat hakea tuomioistuimelta pesänselvittäjän määräämistä kuolinpesään. Kun kuolinpesä luovutetaan pesänselvittäjän hallintoon, pesän osakkaiden yhteishallinto lakkaa eikä heillä ole enää oikeutta määrätä kuolinpesää koskevista asioista. Pesänselvittäjän tehtävänä on ryhtyä kaikkiin pesän selvittämiseksi tarvittaviin toimiin. Kun pesä on selvitetty, pesänselvittäjän tulee ilmoittaa tästä osakkaille ja tehdä tili hallinnostaan.
Kun pesä on selvitetty, jokaisella osakkaalla on oikeus vaatia jakoa. Jos perittävä oli naimisissa tai rekisteröidyssä parisuhteessa, on ennen perinnönjakoa toimitettava omaisuuden ositus. Osakkaat saavat toimittaa perinnönjaon sopimallaan tavalla. Perinnönjaosta laaditaan jakokirja, jonka osakkaat allekirjoittavat ja kaksi esteetöntä todistajaa todistavat oikeaksi.
Perinnönjakoa varten voidaan hakea myös pesänjakajan määräys tuomioistuimelta. Näin toimitaan yleensä silloin, kun osakkaat eivät pääse sovintoon perinnönjaosta. Pesänselvittäjä tai testamentin toimeenpanija, joka ei ole osakas, on ilman erityistä määräystä pesänjakaja, jos osakkaat pyytävät häntä toimittamaan jaon eikä toista pesänjakajaa ole määrätty.
Pesänjakajan on määrättävä perinnönjaon aika ja paikka sekä todistettavasti kutsuttava osakkaat toimitukseen. Pesänjakajan on koetettava saada osakkaat sopimaan jaosta. Jos sopimus saadaan aikaan, jako on toimitettava sen mukaisesti. Jos sopimusta ei synny, pesänjakajan on suoritettava jako siten, että kullekin osakkaalle annetaan osa kaikenlaatuisesta omaisuudesta. Jos jakoa ei muutoin saada toimitetuksi, voi tuomioistuin pesänjakajan esityksestä määrätä, että tietty omaisuus tai tarvittaessa pesän koko omaisuus on pesänjakajan toimesta myytävä. Pesänjakaja laatii jaosta perinnönjakokirjan, jonka hän allekirjoittaa. Kuolinpesän osakas voi moittia pesänjakajan toimittamaa jakoa nostamalla kanteen muita osakkaita vastaan kuuden kuukauden kuluessa jaon toimittamisesta.

7 Miten ja milloin henkilöstä tulee perillinen tai testamentinsaaja?

Henkilö on perillisen asemassa, mikäli hänen ja perittävän välillä vallitsee laissa edellytetty sukulaisuus-, avioliitto- tai adoptiosuhde. Testamentinsaajana voi olla joko luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö.
Perillisenä tai testamentinsaajana voi olla vain henkilö, joka elää perittävän tai testamentin tekijän kuolinhetkellä. Poikkeuksen tästä muodostaa ennen perittävän kuolemaa siitetty lapsi, joka sittemmin syntyy elävänä.
Perillisen tai testamentinsaajan, joka tahtoo saattaa oikeutensa voimaan, tulee ottaa perintö vastaan tai ilmoittaa vaatimuksensa sille tai niille, jotka ovat ottaneet perinnön vastaan. Jos perintöä ei ole jaettu, vaatimus tehdään sille, joka hoitaa pesää. Vaatimus voidaan esittää myös tuomioistuimelle. Perillisen tai testamentinsaajan on katsottava vastaanottaneen perinnön tai testamentin, jos hän on yksin tai muiden kanssa ottanut pesän hoitoonsa, osallistunut perunkirjoitukseen tai perinnönjakoon taikka muutoin ryhtynyt jäämistöä koskeviin toimiin.

8 Ovatko perilliset vastuussa perittävän veloista? Millä edellytyksillä?

Kuolinpesän osakas ei vastaa henkilökohtaisesti vainajan velasta. Perunkirjoitusvelvollinen osakas vastaa henkilökohtaisesti vainajan velasta ainoastaan, jos hän laiminlyö perunkirjoituksen toimittamisen määräajassa.
Kuolinpesän ja vainajan velat suoritetaan kuolinpesän varoista. Kuolinpesän osakkaat vastaavat kuitenkin henkilökohtaisesti velasta, jonka he ovat tehneet pesän lukuun.

9 Mitä asiakirjoja ja/tai tietoja tavallisesti edellytetään kiinteän omaisuuden rekisteröintiä varten?

Kiinteän omaisuuden rekisteröintiä varten edellytettävät asiakirjat ovat erilaiset riippuen siitä, onko kiinteä omaisuus saatu perinnön vai testamentin nojalla.
Haettaessa lainhuutoa perintösaannon perusteella hakemukseen on liitettävä perukirja, perinnönjakokirja, vainajan sukuselvitys, mahdollinen osituskirja sekä mahdolliset perintöosuuden luovutusta koskevat asiakirjat. Hakijan on myös osoitettava perinnönjaon tulleen lainvoimaiseksi liittämällä hakemukseen joko kaikkien kuolinpesän osakkaiden allekirjoittama hyväksymisasiakirja tai perittävän kotipaikan tuomioistuimen antama lainvoimaisuustodistus.
Haettaessa lainhuutoa testamentin perusteella lainhuutohakemukseen on liitettävä perukirja, vainajan sukuselvitys, alkuperäinen testamentti ja todistus siitä, että testamentti on lainvoimainen, sekä näyttö testamentin tiedoksiantamisesta kaikille perillisille. Jos perukirjan osakasluettelo on Digi- ja väestötietoviraston tai Ahvenanmaan valtionviraston oikeaksi vahvistama, hakemukseen ei tarvitse liittää sukuselvitystä.

9.1 Onko jäämistön hoitajan nimittäminen pakollista tai pyynnöstä pakollista? Jos on, miten nimittäminen toteutetaan kummassakin tapauksessa?

Pesänselvittäjän hakeminen ei ole pakollista. Jos tuomioistuimelle tehdään hakemus pesänselvittäjän määräämisestä, sen on määrättävä pesänselvittäjä pitämään huolta pesän hallinnosta. Hakemuksen voi tehdä pesän osakas, testamentin toimeenpanija tai testamentinsaaja. Pesän omaisuus voidaan luovuttaa pesänselvittäjän hallintoon myös pesän tai vainajan velkojan taikka pesän tai vainajan velasta vastuussa olevan hakemuksesta.

9.2 Kenellä on oikeus toimeenpanna perittävän kuolemanvaraismääräys ja/tai hallinnoida jäämistöä?

Kuolinpesän osakkaat hallitsevat yhteisesti pesän omaisuutta, ellei erityistä kuolinpesän hallintoa ole järjestetty. Kuolinpesän osakkaat voivat myös tehdä sopimuksen kuolinpesän yhteishallinnosta ja sopia, että pesä jätetään jakamatta toistaiseksi tai määräajaksi.
Kuolinpesä voidaan tuomioistuimen päätöksellä luovuttaa pesänselvittäjän hallintoon. Jos kuolinpesä luovutetaan pesänselvittäjän hallintoon, osakkaiden yhteishallinto lakkaa eivätkä he tämän jälkeen voi päättää kuolinpesän asioista edes yksimielisesti.
Perittävä voi testamentissaan nimetä tietyn henkilön testamentin toimeenpanijaksi hallitsemaan pesää. Testamentin toimeenpanijan tehtävänä on huolehtia jäämistön selvittämisestä ja testamentin täytäntöönpanosta. Toimeenpanija huolehtii tällöin asioista, jotka muutoin olisivat osakkaiden tai pesänselvittäjän vastuulla. Toimeenpanijaa koskeva määräys ei estä pesänselvittäjän määräämistä. Jos testamentissa on nimetty toimeenpanija, hänet määrätään pesänselvittäjäksi, ellei vastasyitä ole.

9.3 Mitkä valtuudet jäämistön hoitajalla on?

Kuolinpesän yhteishallinto on yksimielisyyshallintoa, josta voidaan poiketa vain tietyissä erityistilanteissa. Kuolinpesän yhteishallinnossa osakkaat edustavat kuolinpesää kolmatta henkilöä vastaan sekä kantavat ja vastaavat pesää koskevissa asioissa yhdessä. Toimenpide, joka ei siedä viivytystä, voidaan

kuitenkin suorittaa, vaikkei kaikkien osakkaiden suostumusta saada hankituksi. Lisäksi osakkaat voivat valtuuttaa jonkun henkilön huolehtimaan pesän asioista.
Määrätessään pesänselvittäjän tuomioistuin antaa pesänselvittäjälle määräyskirjan, josta ilmenee, mitä kuolinpesää määräys koskee. Pesänselvittäjän toimivalta käsittää vain sen kuolinpesän, johon tuomioistuin on hänet määrännyt. Sen jälkeen, kun kuolinpesä on luovutettu pesänselvittäjän hallintoon, pesänselvittäjä edustaa kuolinpesää kolmatta henkilöä vastaan sekä kantaa ja vastaa pesää koskevissa asioissa. Pesänselvittäjän tehtävänä on ryhtyä kaikkiin pesän selvittämiseksi tarpeellisiin toimiin. Pesänselvittäjän on tiedusteltava osakkaiden mielipidettä silloin, kun kyse on tietyistä osakkaille tärkeistä asioista. Osakkaiden suostumus ei kuitenkaan näissäkään tilanteissa ole edellytys pesänselvittäjän toimille.
Testamentin toimeenpanijan valtuuksien laajuus selvityshallinnon aikana riippuu testamentista. Jos testamentista ei muuta ilmene, testamentin toimeenpanijalla on sama valtuus kuin pesänselvittäjällä.

10 Mitä edunsaajan aseman ja/tai oikeudet osoittavia asiakirjoja kansallisen lainsäädännön mukaisesti tavallisesti annetaan perintöasioita koskevan menettelyn aikana tai sen päättyessä? Onko niillä todistusvoimaa?

Perintöasioita koskevan menettelyn aikana laadittavia perinnön saajan tai testamentin saajan asemaa osoittavia asiakirjoja ovat perukirja ja perinnönjakokirja. Perukirjaan merkitään kuolinpesän osakkaat, vainajan varat ja velat, testamentin saajat sekä eloonjäänyt puoliso silloinkin, kun tämä ei ole osakas. Perinnönjakokirja toimii perinnönjaon perusteena. Perinnönjakokirja ei kuitenkaan ole täytäntöönpanokelpoinen asiakirja siinä mielessä, että sen perusteella voitaisiin ryhtyä ulosmittaukseen tai esineen hallinnan luovuttamiseen. Täytäntöönpanotoimiin vaaditaan erillinen lainvoimainen tuomioistuinratkaisu. Suomessa ei tunneta asiakirjan muodollisen todistusvoiman käsitettä.

Tämä verkkosivu on osa Sinun Eurooppasi -sivustoa.
Anna palautetta sisällön hyödyllisyydestä.

This webpage is part of an EU quality network

Päivitetty viimeksi: 15/02/2024
Tämän sivuston eri kieliversioita ylläpitävät Euroopan oikeudellisen verkoston kansalliset yhteysviranomaiset. Käännökset on tehty Euroopan komissiossa. Muutokset, joita jäsenvaltiot ovat saattaneet tehdä tekstin alkuperäisversioon, eivät välttämättä näy käännöksissä. Komissio tai Euroopan oikeudellinen verkosto eivät ole vastuussa tiedoista, joita esitetään tai joihin viitataan tällä sivustolla. Ks. oikeudellinen huomautus, josta löytyvät tästä sivustosta vastaavan jäsenvaltion tekijänoikeussäännöt.